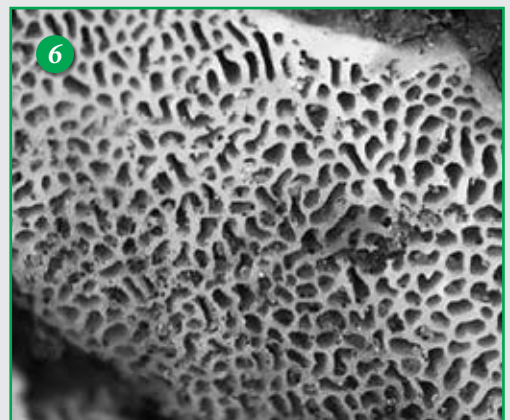

Iščemo karantenske in druge gozdu nevarne organizme Ameriška rdeča trohnoba (*Heterobasidion irregulare*)

Prof. dr. Dušan Jurc, Oddelek za varstvo gozdov,
Gozdarski inštitut Slovenije (dusan.jurc@gozdis.si)

Ameriška rdeča trohnoba, ki jo povzroča gliva ameriški trohnobnež

LATINSKO IME

Heterobasidion irregulare Garbel. & Orosina

RAZŠIRJENOST

Bolezen je naravno razširjena v Severni Ameriki, v Evropi so jo ugotovili v Italiji na obali Tirenskega morja v ozkem, do 18 km širokem pasu, ki se razteza zahodno in južno od Rima v dolžini 103 km.

GOSTITELJI

Večinoma bori (*Pinus* spp.), brini (*Juniperus* spp.) in drugi iglavci v Severni Ameriki (npr. *Abies balsamea*, *Calocedrus decurrens*, *Picea sitchensis*, *Pseudotsuga menziesii*, *Tsuga canadensis*). V Italiji so bolezen ugotovili na piniji (*Pinus pinea*) (slika 1) in alepskem boru (*P. halepensis*), dokazano dovezetni pa so tudi rdeči bor (*P. sylvestris*), številne vrste smrek (*Picea* spp.), jelk (*Abies* spp.) macesnov (*Larix* spp.) in brinov (*Juniperus* spp.). Na več vrstah listavcev živi kot gniloživka, predvsem so jo ugotovili v sredozemskih hrastovih gozdovih (dokazano na *Arbutus* spp., *Erica arborea* in *Quercus* spp.).

OPIS

Trosnjaki ameriškega trohnobneža so široki 5 do 30 cm, včasih kopitasti, zgoraj nagubani, spodaj s cevasto trosovnico (slika 2) ali pa so sploščeni, če rastejo na previšni podlagi; takrat so brez zgornje površine, vidna je samo trosovnica (slika 3, slika 4). Morfološko so podobni vsem trem evropskim vrstam trohnobnežev (*H. parviporum*, *H. annosum* in *H. abietinum*) in od njih jih lahko zanesljivo ločimo samo z analizo genetskega materiala. Ker so trosnjaki redki, je najustreznejša metoda za ugotavljanje prisotnosti ameriškega trohnobneža lovljenje trosov, in sicer tako, da v naravi za 24 ur izpostavimo svež smrekov les (slika 5) in po enem tednu gojenja v laboratoriju z molekularnimi tehnikami analiziramo iz trosov izrasla podgobja. Morfološka znaka, ki nakazujejo vrsto *H. irregulare*, sta manjši premer por v trosovnici (7,3 pore/mm²) kot pri evropskih vrstah (8–13 por/mm²) in več nepravilnih, podolgovatih ali vijugastih

por v primerjavi z drugimi vrstami trohnobnežev (slika 6). Te vrste imajo večinoma pravilno ovalne pore.

ZNAČILNA ZNAMENJA (SIMPTOMI)

- Vsa znamenja boleznijo so enaka kot pri smrekovi, borovi ali jelovi rdeči trohnobi.
- Odmirata živi del skorje in kambij korenin, trohnoba lesa je bela. Les najprej spremeni barvo v temno rjavo do rdečkasto, nato v njem nastajajo beli žepi, prepredeni s podgobjem, les vlaknato razpada.
- Včasih odmirajo odrasla drevesa in nastajajo odprtine v sestoji.
- Trohnoba lesa sega iz korenin po deblu navzgor.
- Trosnjaki rastejo predvsem na odmrlih panjih, lahko v notranjosti votlega dela panja.

VPLIV

Kakovost lesa okuženih dreves je zmanjšana, trohnoba lesa lahko napreduje in deblo postane votlo. Okužena odrasla drevesa so bolj občutljiva za vetrolom, snegolom in žledolom. Ekološke in podnebne razmere v Evropi so ugodne za potencialno širjenje ameriške rdeče trohnobe. V Italiji je bolezen razširjena v nasadih pinij in alepskega bora in še ni dosegla naravnih sestojev iglavcev. V Evropi so najverjetneje veliki potencialni vplivi ameriške rdeče trohnobe zaradi pogostnosti in pomena gostiteljev. Upočasnjevanje njenega širjenja z intenzivnim spremljanjem razširjenosti in sanitarnimi sečnjami je nujno, da se izognemo ekološki in ekonomski škodi.

MOŽNE ZAMENJAVE

Trosnjakov ameriškega trohnobneža po morfoloških značilnostih ne moremo z gotovostjo ločiti od treh evropskih vrst iz rodu *Heterobasidion*, zanesljivo določitev omogočajo le molekularne tehnike. Gliva je bila opisana šele nedavno, leta 2010.

DODATNE INFORMACIJE

- Portal o varstvu gozdov (www.zdravgozd.si)
- Portal Invazivke (www.invazivke.si)
- Gozdarski inštitut Slovenije (www.gozdis.si)

ČE OPAZITE OPISANE SIMPTOME ALI NAJDETE ŠKODLJIVCA,
obvestite Gozdarski inštitut Slovenije (Oddelek za varstvo gozdov) ali
o najdbi poročajte v spletnem portalu Invazivke oziroma z mobilno aplikacijo Invazivke.

Slika 1: Žarišče okužbe z ameriško rdečo trohnobo v nasadu pinij (*Pinus pinea*); okuženo drevo se je podrlo (foto: Dušan Jurc).

Slika 2: Konzolast trosnjak ameriškega trohnobneža (*Heterobasidion irregulare*) na panju kanadskega bora (angl. Jack pine, *Pinus banksiana*) (foto: Dušan Jurc)

Slika 3: Trosnjak *H. irregulare* na spodnji strani okuženega debela pinije (*P. pinea*), ki je ležalo na tleh (foto: Dušan Jurc).

Slika 4: Mladi trosnjaki so začeli poganjati iz podrtega debela okužene pinije (foto: Dušan Jurc).

Slika 5: Izpostavitve diskov smrekovega lesa za lovljenje trosov trohnobnežev (foto: Dušan Jurc)

Slika 6: Pore ameriškega trohnobneža so v večini nepravilno ovalne, vijugaste oblike v primerjavi s porami preostalih vrst trohnobnežev (povečava 10 X) (foto: iz članka Orosina W.J., Garbelotto M. 2010. *Heterobasidion occidentale* sp. nov. and *Heterobasidion irregulare* nom. nov.: A disposition of North American *Heterobasidion* biological species. *Fungal Biology* 114(1): 16–25)

Publikacija je nastala v okviru projekta LIFE ARTEMIS (LIFE15 GIE/SI/000770), ki ga sofinancirajo Evropska komisija v okviru finančnega mehanizma LIFE, Ministrstvo za okolje in prostor, Mestna občina Ljubljana in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Priprava prispevka je bila izvedena v okviru Javne gozdarske službe GIS.

